

**UCHWAŁA NR XLVII/480/2018
RADY MIEJSKIEJ W SWARZĘDZU**

z dnia 27 lutego 2018 r.

**w sprawie: przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018 - 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r., poz. 1875 ze zm.), w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) Rada Miejska w Swarzędzu uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018 - 2020, stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały, który jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Swarzędz na lata 2016-2022.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Swarzędz oraz Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Załącznik do uchwały Nr XLVII/480/2018
Rady Miejskiej w Swarzędzu
z dnia 27 lutego 2018 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE NA LATA 2018 - 2020**

Spis treści

1. Wstęp
2. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w Gminie Swarzędz w odniesieniu do danych ogólnopolskich
 - 2.1. Charakterystyka Gminy Swarzędz
 - 2.2. Analiza danych statystycznych dotyczących problemu przemocy w Gminie Swarzędz w odniesieniu do danych ogólnopolskich w latach 2015-2017
 - 2.3. Wnioski dotyczące diagnozy problemu przemocy w rodzinie
 - 2.4. Lokalna lista zasobów instytucjonalnych – podmioty przewidziane do realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
 - 2.5. Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, realizowane na terenie miasta i gminy Swarzędz w latach 2015-2017
3. Prezentacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
 - 3.1. Zasady działania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
 - 3.2. Adresaci Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
 - 3.3. Cel strategiczny Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
 - 3.4. Cele szczegółowe Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
4. Działania i adresaci Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
5. Założenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
6. Źródła finansowania
7. Przewidywane efekty realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
8. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

1. Wstęp

W literaturze specjalistycznej istnieje wiele definicji przemocy w rodzinie, prawie wszystkie zawierają w sobie pojęcia kluczowe, takie jak: działanie zamierzone, działanie intencjonalne, godzenie w godność drugiego człowieka, wykorzystanie przewagi sił, przejęcie władzy lub kontroli nad życiem bliskiej osoby czy wyrządzenie krzywdy. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątpienia należy sklasyfikować ją w kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie charakteryzuje przedmiot swoich regulacji i odniesień jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 *Kodeksu karnego*), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”¹.

W odniesieniu do zachowań przemocowych w rodzinie zwraca się uwagę na cztery cechy charakterystyczne, które są ze sobą ściśle powiązane, występują jednocześnie i stanowią istotę problemu. Pierwszą jest intencjonalność, co oznacza, że postępowanie sprawcy nie jest przypadkowe, ma charakter świadomego i zamierzonego działania. Drugim równoległym mechanizmem jest wykorzystanie przez sprawcę nierównowagi sił fizycznych, psychicznych, ekonomicznych do wymuszenia na osobie bliskiej pożądanego zachowania. Trzecia cecha to uderzenie w dobro drugiej osoby, naruszenie jej wolności osobistej i godzenie w jej podstawowe prawa. Ostatnia cecha to spowodowanie konkretnej szkody psychicznej bądź fizycznej, zadawanie bólu i cierpienia².

Za specjalistami z Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie możemy wskazać następujące rodzaje przemocy:

¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tj.Dz.U. 2015r., poz. 1390

² Por. Hanna Dorota Sasal, *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2005.

1. Fizyczną – jej istotą jest naruszenie nietykalności fizycznej polegające na zachowaniach intencjonalnych prowadzących do uszkodzenia ciała lub niosących takie ryzyko, np. popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.;
2. Psychiczną – polega na naruszeniu godności osobistej. Osoba stosująca przemoc psychiczną wykorzystuje groźby, poniżanie, obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp. Celem nadrzędnym tego rodzaju zachowań jest sprawowanie kontroli nad ofiarą;
3. Seksualną – to działanie mające na celu naruszenie sfery intymnej drugiego człowieka. Polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Do najczęstszych zachowań przemocowych w tej sferze należą: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.;
4. Ekonomiczną – jej istotę stanowi naruszenie własności drugiej osoby. Wiąże się z celowym niszczeniem dóbr materialnych, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Do najbardziej rozpowszechnionych działań w ramach przemocy ekonomicznej należą: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.;
5. Zaniedbanie – polega na niezaspokajaniu podstawowych potrzeb emocjonalnych, fizycznych i materialnych, np. niedawaniu środków na utrzymanie, pozbawianiu jedzenia, ubrania, schronienia, braku pomocy w chorobie, nieudzieleniu pomocy, uniemożliwianiu dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, toalety, itp.

Jednym z istotnych i długofalowych celów polityki społecznej państwa jest tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań niepożądanych, w tym między innymi przemocy domowej. Badania nad kondycją życia rodzinnego w Polsce oraz obserwacja życia społecznego wskazują jednoznacznie, że nadal istnieje duża bariera w zgłaszaniu odpowiednim służbom istnienia problemu przemocy zarówno przez ofiary, jak i świadków. Głównym powodem jest zastraszenie osób dotkniętych agresją, poczucie wstydu i bezradności oraz złudna nadzieja, że zachowania przemocowe już więcej się nie powtórzą. Tak naprawdę nie wiadomo do końca, jak duże w rzeczywistości jest zjawisko stosowania przemocy w polskich czy swarzędzkich domach. Z dostępnych danych wynika, że najbardziej narażone na przemoc są kobiety, dzieci w wieku do lat 13, następnie osoby starsze i niepełnosprawne. Rzadziej natomiast występuje zjawisko przemocy kobiet w stosunku do mężczyzn, jednak nie należy go bagatelizować. Zjawisko przemocy w rodzinie, ze względu na swoją złożoność, zasługuje na miano problemu interdyscyplinarnego i wymaga międzysektorowej ciągłej współpracy wielu instytucji i organizacji pośrednio lub bezpośrednio związanych z problematyką przemocy w rodzinie.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych każdej gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Kolejne obowiązki przypisane gminie przez ustawodawcę to:

- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zatem redakcja niniejszego dokumentu stanowi wypełnienie jednego ze wskazań ustawy, pozwala jednocześnie na dokonanie szczegółowej analizy problemu oraz prezentuje konkretne metody przeciwdziałania przemocy występującej w społeczności lokalnej, jaką tworzą na co dzień mieszkańcy Miasta i Gminy Swarzędz. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest kontynuacją działań podejmowanych w ramach realizacji wcześniejszego dokumentu obejmującego lata 2015-2017. Istotnym elementem programu jest zatem dalsze wprowadzanie w życie działań

mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz promowanie metod wychowawczych bez używania przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, a także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc w rodzinie.

Poniżej wymieniono podstawowe akty prawne podejmujące temat przeciwdziałania przemocy i regulujące postępowanie różnych podmiotów w stosunku do sprawców oraz ofiar przemocy w rodzinie. Stanowią one również fundament prawny dla zapisów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Są to:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997r. Nr 78 poz. 483 ze zm.),

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 20015r., poz. 1390 ze zm.),

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks Karny (tj. Dz. U. z 1997r., poz. 2204 ze zm.),

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks Postępowania Karnego (tj. Dz. U. z 2017r., poz. 1904 ze zm.),

Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U. z 2017r., poz. 682 ze zm.),

Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2017r., poz. 1769 ze zm.),

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2017r., poz. 697 ze zm.),

Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2016r., poz. 487 ze zm.),

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2017r., poz. 783 ze zm.),

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tj. Dz. U. z 2016r., poz. 1817 ze zm.)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. 2011r. Nr 209 poz. 1245).

Treść i postanowienia zawarte w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochronie Ofiar Przemocy w Rodzinie są spójne z najważniejszymi krajowymi i lokalnymi dokumentami podejmującymi problem przemocy w rodzinie, tj.:

1. Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
2. Wielkopolskim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2020,
3. Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Poznańskim na lata 2013-2020,
4. Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Swarzędz na lata 2016-2022,
5. Gminnym Programem Wspierania Rodziny dla Gminy Swarzędz na lata 2017-2019,
6. Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2018,
7. Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020.

2. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE SWARZĘDZ W ODNIESIENIU DO DANYCH OGÓLNOPOLSKICH

Diagnozę problemu sporządzono na podstawie danych zastanych, a także w oparciu o dane statystyczne pozyskane od wymienionych poniżej podmiotów:

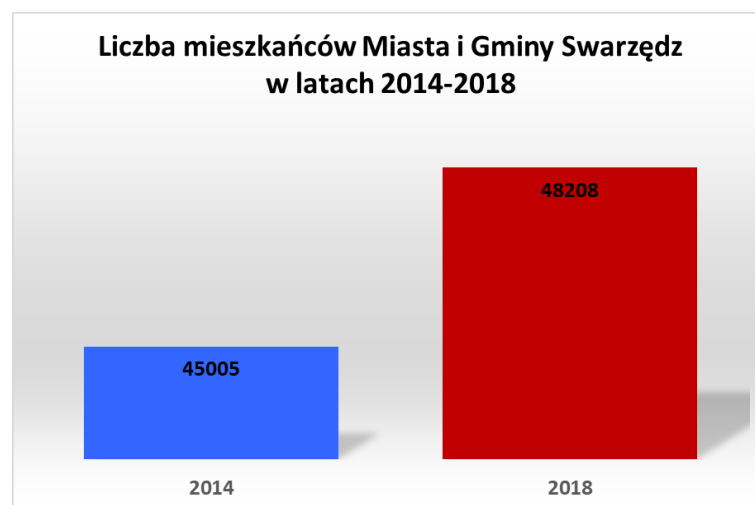
- Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Komisariatu Policji w Swarzędzu,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu,
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Ośrodka Pomocy Społecznej w tym, Sekcji Profilaktyki Uzależnień i Animacji Społecznej, Sekcji Aktywizacji i Wspierania Rodziny.

2.1. Charakterystyka gminy Swarzędz

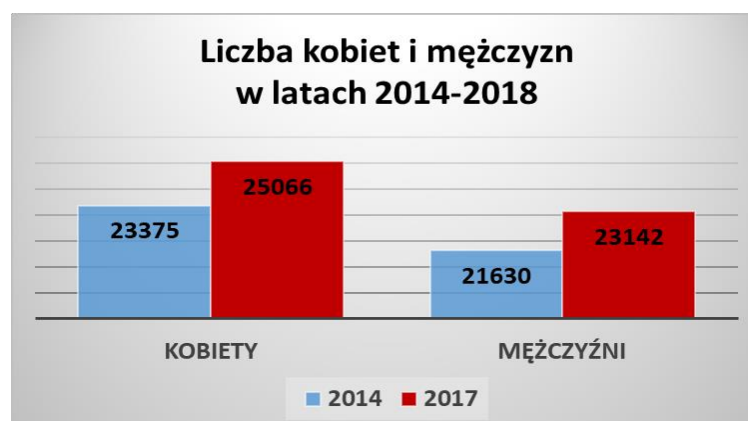
Struktura demograficzna gminy:

Liczba mieszkańców ogółem 48 208 (stan na 15.02.2018) w tym:

- Kobiety 25 066, mężczyźni 23 142,
- Mieszkańcy miasta 29 576, mieszkańcy wsi 18 632
- Dzieci i młodzież w wieku do 17 roku życia 10 788 osób,
- Ludność w wieku przedprodukcyjnym 10 788, w wieku produkcyjnym – 29 410, zaś w wieku poprodukcyjnym – 8010

WYKRES 1: Dane Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta i Gminy w Swarzędzu – porównanie liczby mieszkańców w latach 2014 i 2018r.

WYKRES 2: Dane Wydziału Spraw Obywatelskich Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu – porównanie liczby mieszkańców w latach 2014 i 2018.

W 2017 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Poznaniu było zarejestrowanych 280 osób bezrobotnych, będących mieszkańcami gminy Swarzędz. W grupie osób bezrobotnych znalazło się:

- 175 kobiet,
- 65 osób w wieku do 30 roku życia,
- 74 osoby powyżej 50 roku życia,
- 130 osoby długotrwale bezrobotne,
- 13 osób niepełnosprawnych.
- 61 osób pobierających zasiłki dla bezrobotnych (stan na dzień: 27.12.2017)³.

W 2017 roku z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej korzystało:

- 180 rodzin dotkniętych ubóstwem,
- 51 rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu,
- 34 rodzin wielodzietnych,
- 89 rodzin niepełnych,
- 237 rodzin dotkniętych niepełnosprawnością,
- 29 osób bezdomnych.

Ogółem udzielono pomocy 554 rodzinom⁴.

2.2. Analiza danych statystycznych dotyczących problemu przemocy w Gminie Swarzędz w odniesieniu do danych ogólnopolskich w latach 2015-2017.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w zobowiązuje samorządy do zapobiegania przemocy w rodzinie. Na wszystkie szczeble administracji rządowej, samorządowej oraz organizacje pozarządowe, Kościoły i związki wyznaniowe nałożyła zadania mające na celu przede wszystkim udzielanie skutecznej i profesjonalnej pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie, jak również prowadzenie oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie. Ustawa, nakłada także na gminy obowiązek tworzenia zespołów interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które

³ Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu, grudzień 2017, z dnia 27.12.2017 r.

⁴ Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu – sprawozdanie dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

realizują działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, mającą na celu udzielenie pomocy i wsparcia rodzinom uwikłanym w problem przemocy⁵.

Podstawowym zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, a także integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zadania te są wykonywane w szczególności przez:

- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- dokonywanie diagnozy problemu przemocy w rodzinie,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze, których celem i zadaniem jest rozwiązywanie problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. W skład grup roboczych obligatoryjnie wchodzi przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia
- kuratorzy sądowi
- organizacji pozarządowych
- specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W skład grup roboczych mogą wchodzić również kuratorzy sądowi oraz przedstawiciele innych podmiotów będący specjalistami w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Zadania grup roboczych to w szczególności:

⁵Por. <https://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie>

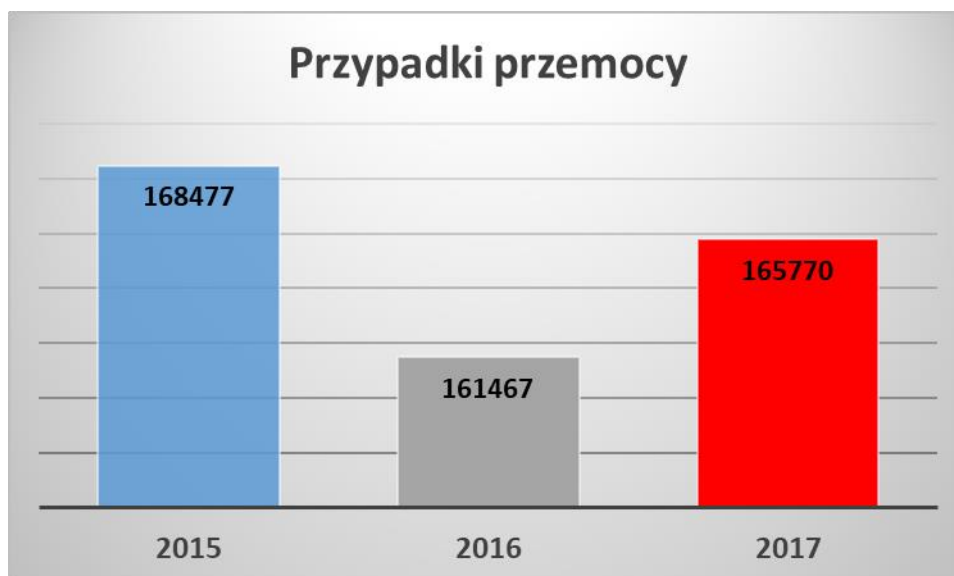
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Analiza problemu przemocy na terenie Gminy Swarzędz została oparta o sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w latach 2015-2017, sprawozdawczość Zespołu Intradyscyplinarnego i Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Komisariatu Policji w Swarzędzu. Skala przemocy domowej jest kwestią sporną. Jedni uważają, że jest to mały procent przemocy wobec dzieci, inni uznają, że nawet 90 proc. dzieci doświadcza przemocy domowej. Podobnie wygląda sytuacja ludzi dorosłych, gdzie jeszcze trudniej określić skalę zjawiska, ponieważ spada akceptacja społeczeństwa wobec takich zachowań i zarazem częściej ukrywa się takie przypadki. Z tego też względu część przypadków przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniona.

Zgodnie z art. 9d ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Policja, obok przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty i ochrony zdrowia, została zobowiązana do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Z danych ogólnopolskich wynika, że na przestrzeni ostatnich lat instytucją, która najczęściej uruchamiała procedurę „Niebieskie Karty” była Policja (75,63%), na drugim miejscu procedurę uruchamiali przedstawiciele pomocy społecznej (12,13 %). Do sporadycznych przypadków należało uruchomienie procedury przez pracowników ochrony zdrowia (0,62%). Ze zgromadzonych przez Policję danych wynika, że w 2017 r. nastąpił wzrost liczby przypadków przemocy w rodzinie. Odnotowano 165 770 sytuacji dotyczących poszczególnych rodzajów przemocy, co w odniesieniu do 2016 r. dało wzrost o 4 303 przypadki (dynamika wyniosła 102,66 %). Natomiast w stosunku do 2015 r. nastąpił spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie o 2 707 sytuacji (dynamika - 98,39 %)⁶.

⁶ Dane Komendy Głównej Policji.

Wykres nr 3. Liczba przypadków przemocy w rodzinie w latach 2015-2017 odnotowanych przez Policję

W 2017 r. najwięcej przypadków przemocy w rodzinie ogółem, odnotowano na terenie podległym Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach (14 966), we Wrocławiu (13 914) i Olsztynie (12 041). Natomiast najmniej w garnizonie opolskim (3 561), lubuskim (5 367) i pomorskim (6 499).

W 2017 roku funkcjonariusze Policji wypełnili 75 662 formularze „Niebieska Karta - A”, co w stosunku do 2016 roku stanowi wzrost o 2,90 %, natomiast w stosunku do 2015 r. wzrost o 0,22 %.

Na podstawie przedstawionych danych stwierdzić należy, iż w 2017 r. najwięcej formularzy „Niebieska Karta - A” wypełniły jednostki organizacyjne Policji podległe Komendzie Wojewódzkiej Policji w Katowicach (6 958 formularzy), Lublinie (5 978) oraz Olsztynie (5 598).

Największy spadek liczby wypełnionych formularzy w 2017 r., w odniesieniu do analogicznego okresu roku 2016, odnotowano w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Olsztynie (o 1 900 formularzy), Katowicach (o 348) oraz Kielcach (o 263). Natomiast największy wzrost liczby wypełnionych formularzy odnotowano w garnizonie zachodniopomorskim (o 947 formularzy), lubelskim (o 870) **oraz wielkopolskim (o 737)**.

Z analizy ilości prowadzonych spraw przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach procedury „Niebieskie Karty” zaobserwować można, iż na przestrzeni lat 2015-2017 problem zdiagnozowanej przemocy domowej na terenie Gminy Swarzędz nasila się. Świadczy o tym wzrastająca z roku na rok liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”, a tym samym

wypełnianych formularzy „Niebieska Karta - A”, przekazanych do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego, wypełnionych przez przedstawicieli instytucji uprawnionych do ich wypełnienia. Obowiązek wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta”, w sytuacji powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny, spoczywa na przedstawicielach: policji, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, oświaty, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych i ochrony zdrowia. W praktyce przeciwdziałania przemocy od wielu lat promowane jest podejście interdyscyplinarne jako forma współpracy między służbami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” przewiduje ścisłą współpracę służb realizujących zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jej celem jest zapobieganie dalszemu stosowaniu przemocy w rodzinie oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

**Dane statystyczne dotyczące wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”
przez poszczególne służby:**

	Gmina Swarzędz			Dane Ogólnopolskie		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
<i>POMOC SPOŁECZNA</i>	42	41	35	12 743	11789	Brak danych
<i>POLICJA</i>	44	84	103	75 495	73531	75 662

GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWA- NIA PROBLEMÓW ALKOHOLO- WYCH	0	0	0	4 788	5736	Brak danych
SŁUŻBA ZDROWIA	1	0	0	557	607	Brak danych
OŚWIATA	3	1	4	6166	5561	Brak danych
ŁĄCZNIE	92	126	142	99 749	97 224	Brak danych

Tabela 1: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Swarzędzu, Komendy Głównej Policji

Dokonując porównania danych ogólnopolskich i danych pochodzących z Gminy Swarzędz, najczęściej procedurę „Niebieskie Karty” wszczynają Policja, następnie Ośrodki Pomocy Społecznej, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, od kilku lat najmniej procedur wszczynają Służba Zdrowia i Oświata. Z badań wykonanych na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz danych statystycznych Komendy Głównej Policji wynika, że w latach 2015-2017 liczba wszczętych procedur zwiększa się, podobnie jak na terenie miasta i gminy Swarzędz. Specjaliści pracujący na co dzień w ramach procedury „Niebieskie Karty”, upatrują przyczyny w zwiększającej się świadomości społeczeństwa, coraz większej wrażliwości społecznej. Często zaniepokojone środowisko lokalne zgłasza, szczególnie do Ośrodka Pomocy Społecznej sytuacje, które wydają się być niepokojącymi i nigdy nie pozostają bez rozpoznania, szczególnie gdy zgłoszenia dotyczą zaniedbań dzieci lub osób starszych. W latach 2015-2017 obserwujemy znaczny wzrost liczby wszczętych procedur, co może wskazywać także na zwiększenie świadomości poszczególnych służb i uznania procedury za odpowiednie narzędzie pracy, jednocześnie dane mogą wskazywać na nadmierne wykorzystywanie procedury przez osoby zgłaszające, że są osobami dotkniętymi przemocą, jako „narzędzie” np. w sprawach rozwodowych. Z analizy powyższych danych wynika, że instytucjami, które najrzadziej wszczynają procedurę

„Niebieskie Karty” są gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawiciele Oświaty i Służby Zdrowia. Dane te sugerują, że są to instytucje, które niewątpliwie wymagają dalszego szkolenia i zdobywania wiedzy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Dane te pokrywają się z danymi ogólnopolskimi.

Z badań Ośrodka Badania Opinii Publicznej (2010 r.) „Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce wobec kobiet i mężczyzn” wynika, że:

- ofiarami przemocy w rodzinie jest 39% mężczyzn, 61% kobiet,
- sprawcami przemocy w rodzinie jest 70% mężczyzn, 30% kobiet,
- gdy ofiarą jest kobieta sprawcą jest 79% mężczyzn, 31% kobiet,
- gdy ofiarą jest mężczyzna sprawcą jest 53% mężczyzn, 47% kobiet,
- sprawcą przemocy psychicznej w rodzinie jest 70% mężczyzn, 30% kobiet,
- sprawcą przemocy ekonomicznej w rodzinie jest 68% mężczyzn, 32% kobiet,
- sprawcą przemocy fizycznej w rodzinie jest 75% mężczyzn, 25% kobiet,
- sprawcą przemocy seksualnej w rodzinie jest 91% mężczyzn, 9% kobiet.

Z danych ogólnopolskich wynika również, że wśród przyczyn stosowania przemocy w rodzinie możemy wskazać normy społeczne i kulturowe. Przez wieki istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. Nadal w wielu środowiskach to zjawisko znajduje odzwierciedlenie w obyczajach – społecznej akceptacji bicia i stosowania kar cielesnych. W całej Europie dostrzega się problem dyskryminacji kobiet, wskazując, że w większości przypadków to one są ofiarami przemocy domowej. Dane bardzo niepokoją – codziennie jedna na pięć kobiet w Europie staje się ofiarą przemocy. Rada Europy ocenia, że około 25% kobiet doświadczyło przemocy fizycznej, a 10% doznało przemocy seksualnej z użyciem siły. W większości przypadków sprawcą była osoba z najbliższego otoczenia ofiary, najczęściej jej partner lub były partner.

Z raportu „Przemoc w rodzinie. Występowanie i częstotliwość zgłaszania” przygotowanego na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (dane dotyczą 2014 roku) wynika, że tylko dwóch na pięciu świadków przemocy postanowiło zgłosić ją instytucjom lub organizacjom.

Dokonując porównania danych ogólnopolskich z lokalnymi – z terenu Gminy Swarzędz zauważyć można, że świadkowie przemocy najczęściej powiadamiali Policję i Ośrodki Pomocy Społecznej.

Dalsza analiza danych statystycznych zarówno zgromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny w Swarzędzu, jak i danych pochodzących z Informacji Statystycznej

Komenda Główna Policji wskazuje, że przemoc częściej występuje na terenach miejskich, rzadziej na terenach wiejskich. Analizując dane za 2017 r. należy stwierdzić, że zdecydowanie większą liczbę formularzy „Niebieska Karta – A” policjanci wypełnili na terenach miejskich, niż wiejskich. Różnica wyniosła 11 172 formularzy.

DANE OGÓLNOPOLSKIE (Informacja Statystyczna Komendy Główny Policji)				DANE GMINY SWARZĘDZ		
LATA	2015	2016	2017	2015	2016	2017
MIASTO	43440	42130	Bak danych	53	74	84
WIEŚ	32055	31401	Bak danych	39	52	58

Tabela 2: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu, statystyka Komendy Główny Policji

Z danych statystycznych wynika, że na terenie gminy Swarzędz w latach 2015-2017 wzrastała liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” zarówno na terenach wiejskich, jak i miejskich. Tendencja ta nie utrzymuje się w danych ogólnopolskich, w 2015 i 2016, obserwujemy bowiem mniejszą liczbę wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” zarówno na wsiach jak i na terenie miasta.

Dokonując porównania ogólnopolskich danych dotyczących płci osób doznających przemocy i stosujących przemoc z danymi posiadanymi przez Zespół Interdyscyplinarny w Swarzędzu można wnioskować, że w przeważającej mierze osobami stosującymi przemoc są mężczyźni, a doznającymi przemocy kobiety i dzieci.

Analizując dane statystyczne ogólnopolskie należy stwierdzić, że w 2017 r. największą grupę osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie stanowiły kobiety (67 984 osoby), co stanowiło 73,47% ogółu ofiar przemocy w rodzinie. W dalszej kolejności pozostają osoby małoletnie – 13 515 osób (14,61% ogółu) oraz mężczyźni – 11 030 osób (11,92% ogółu). Z powyższych danych wynika, że w 2017 r. dominującą grupą osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie są mężczyźni. Stanowią oni 91,90% ogółu tego rodzaju osób i liczba ich w stosunku do 2016 r.

wzrosła (udział mężczyzn w ogólnej liczbie osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wyniósł ówczasie 92,13%). W stosunku do 2015 r. liczba mężczyzn, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie spadła (udział ówczasie wyniósł 92,70%).

DANE OGÓLNOPOLSKIE (Informacja Statystyczna Komendy Głównej Policji)				DANE GMINY SWARZĘDZ		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
KOBIETY	69376	66930	67 984	65	84	96
MĘŻCZYŹNI	10 733	10 636	11 030	8	12	12
DZIECI W RODZINACH DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ	17 392	14 223	13 515	19	14	13

Tabela 3: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu, dane statystyczne Komendy Głównej Policji

Z danych pochodzących z Gminy Swarzędz, które znajdują odzwierciedlenie w danych ogólnopolskich wynika, że w latach 2015-2017 osobami doznającymi przemocy najczęściej były kobiety i dzieci, które dorastają w rodzinach z problemem przemocy, a najrzadziej osobami doznającymi przemocy są mężczyźni. Należy jednak zauważyć, że odsetek mężczyzn – osób pokrzywdzonych w skali ogólnopolskiej, systematycznie maleje, czego nie zauważamy na terenie gminy Swarzędz.

Osobami, na które należy zwracać szczególną uwagę, podobnie jak na dzieci, są osoby starsze. Borykają się one nie tylko z kłopotami zdrowotnymi, społecznymi i emocjonalnymi, ale także często z przemocą. Człowiek stary to osoba często słabsza, bezbronna i samotna, która staje się najłatwiejszą ofiarą dla swojego oprawcy. Stwierdzono, że przemoc wobec osób starszych staje się co raz częstszym zjawiskiem ze względu na fakt obniżenia pozycji życiowej, dysfunkcji organizmu czy braku siły. W związku z powyższym istnieje potrzeba rozprzestrzeniania informacji na temat zagrożeń związanych z przemocą wobec osób starszych oraz podjęcia działań interwencyjnych, które będą zapobiegały występowaniu

niepożądanego zjawiska. Przemoc, jakiej doświadczają osoby starsze jest pojęciem szerokim, nie oznacza tylko przemocy fizycznej i psychicznej, ale również przemoc ekonomiczną (przejawiającą się np. zabieraniem osobie starszej pieniędzy) oraz różnego rodzaju nadużycia i zaniedbania, do jakich dochodzi w niektórych rodzinach, tj. niepodawanie leków, głodzenie, niewpuszczanie do domu.

W literaturze gerontologicznej (McDonald 1996) przemoc rozumiana jest jako złe traktowanie ludzi starych, które przejawia się pod postacią nadużyć i zaniedbań (pod pojęciem ludzie starzy rozumie się zazwyczaj osoby po 65. roku życia). Przemoc wobec ludzi starszych może przejawiać się jako akt popełniony lub też jako zaniechanie działania. W skrajnej formie przemoc wobec osób starszych występuje pod postacią zachowań agresywnych, szkodliwych dla zdrowia (np. okaleczenia), a nawet bezpośrednio przyczyniających się do śmierci. Przemoc wobec ludzi starych jest zróżnicowana, przybiera różną postać i przejawia się na różne sposoby:

- przemoc fizyczna: celowe użycie siły fizycznej, której następstwem jest uszkodzenie ciała, ból albo osłabienie,
- przemoc psychiczna: używanie groźby, upokarzania, znęcanie się, przeklinanie i inne werbalne zachowania i/albo inne formy psychicznego okrucieństwa, których rezultatem jest strapienie,
- przemoc finansowa: nielegalne i nieodpowiednie użycie funduszy, własności lub innych zasobów osoby starszej,
- zaniedbania: powtarzająca się deprivacja (powtarzające się pogarszanie) opieki, pomocy, która jest potrzebna człowiekowi staremu w ważnych czynnościach dnia codziennego.

Największym do tej pory ogólnopolskim badaniem, w ramach którego przeprowadzono analizę zjawiska przemocy dotyczącej osoby starsze, jest badanie PolSenior pt. „Aspekty medyczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne starzenia się ludzi w Polsce” zrealizowane w roku 2011. Wynika z niego, że zjawisko przemocy dotknęło 5,9% badanych osób powyżej 65 roku życia. Najczęściej występującą formą przemocy było znieważanie, wyśmiewanie, ośmieszanie i lekceważenie. Zastraszonych i szantażowanych było 2,1% badanych. Przemocy fizycznej w postaci bicia, kopania, duszenia doświadczyło 0,4% osób; popychania lub szturchnięcia 1,1%. Przemoc bierną – zaniedbanie przez bliskich – zasygnalizowało około 14% badanych: 2,5 % osób miało poczucie zaniedbania często, 11,8% czasami. Na uwagę zasługuje fakt, że wśród ofiar każdej z form przemocy zauważono więcej kobiet niż mężczyzn (kobiet 7,9%, mężczyzn 5,9%). Przemoc wobec kobiet częściej dotyka je we własnym domu, ze strony najbliższych; z kolei mężczyźni z agresywnymi zachowaniami

z reguły spotykali się poza domem – na ulicy, w sklepie itp. Może to świadczyć o bardziej ugruntowanej pozycji mężczyzny w rodzinie, charakterystycznej dla jej tradycyjnego modelu.

Z danych ogólnopolskich opublikowanych przez Komendę Główną Policji w styczniu 2017 roku wynika, że osoby starsze stanowią znaczny odsetek osób doznających przemocy w rodzinie: wśród kobiet, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie zdecydowaną większość stanowią osoby w wieku do 65 roku życia (61 330 kobiet, wobec **6 654 kobiet powyżej 66 roku życia**). **Kobiety w wieku do 65 roku życia stanowią 90,21 % ogólnej liczby kobiet dotkniętych przemocą w rodzinie.**

Podobnie przedstawia się sytuacja, gdy ofiarą przemocy w rodzinie pozostaje mężczyzna. W 2017 r. odnotowano 11 030 mężczyzn, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięci przemocą w rodzinie. 85,72 % tej grupy (9 455 osób) stanowią mężczyźni w wieku do 65 roku życia, **zaś 14,28 % (1 575 osób) powyżej lat 66.**

Na terenie Gminy Swarzędz problem przemocy wobec osób starszych w latach 2015-2017 utrzymuje się na tym samym poziomie. Jest to jednak ta grupa osób, która szczególnie wymaga zainteresowani służ, które będą stały na straży ich bezpieczeństwa. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego udział osób powyżej 65. roku życia w całym społeczeństwie do 2030 roku zwiększy się blisko dwukrotnie i osiągnie ponad 23 proc. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią coraz większą część społeczeństwa.

Wykres nr 4: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu

Działania służb przeciwdziałających przemocy wobec osób starszych skupiać się powinny przede wszystkim na zwiększaniu świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy wobec osób starszych – zarówno wśród samych seniorów, jak i osób mających

częste kontakty z osobami starszymi: pracowników służby zdrowia, opiekunów zawodowych, pracowników socjalnych i Policji. W celu poprawy świadomości całego społeczeństwa należy przeprowadzić m.in. kampanie edukacyjne i informacyjne. Jeżeli zaś chodzi o same osoby starsze zdaniem specjalistów szczególny nacisk należy położyć na zwiększanie wiedzy tych osób na temat przemocy oraz instytucji, do których można zwrócić się o pomoc. W Polsce zdaniem profesjonalistów należy również wprowadzić do programów kształcenia dla osób zawodowo zajmujących się seniorami kwestii związanych z rozpoznawaniem i reagowaniem na przypadki przemocy. Natomiast w celu przeciwdziałania przemocy ekonomicznej zasadne byłoby szerokie promowanie znajomości praw konsumenckich wśród osób starszych – zarówno poprzez akcje uświadamiające, jak i wskazywanie ogólnodostępnych źródeł informacji w tym zakresie.⁷

Przemoc w rodzinie dotyka nie tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica, przeżywają wiele negatywnych uczuć: lęk, wstyd, poczucie winy. To sprawia, że często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Niektóre z nich próbują radzić sobie z negatywnymi uczuciami sięgając po środki uzależniające. Część dzieci, zwłaszcza chłopców, identyfikuje się ze sprawcą i zaczyna się zachowywać agresywnie wobec innych ludzi – zarówno rówieśników, jak i dorosłych. W taki sposób krąg osób pośrednio dotkniętych skutkami przemocy w rodzinie, rozszerza się na osoby obce. Dorośli, którzy jako dzieci doświadczyli przemocy w rodzinie, często mają trudności z funkcjonowaniem w roli rodzica, a to sprawia, że ich dzieci mogą mieć problemy. Tak, więc krąg osób pośrednio dotkniętych przemocą, rozszerza się też na następne pokolenia. Jak wynika z rozmów z ofiarami przemocy przeprowadzonymi w Punkcie Konsultacyjnym oraz analizy „Niebieskich Kart”, dzieci czasami zostają trwale okaleczone podczas próby zażegnania walki czy obrony kogoś z rodziców przed drugim. Nawet, jeśli dziecko nie dozna żadnego obrażenia fizycznego, a jest świadkiem przemocy małżeńskiej, ma to ogromny wpływ na jego psychikę. Badania wykazały, że w zależności od tego, w jakim wieku i przez jak długi okres dziecko było świadkiem przemocy, wywiera to znaczny wpływ na sferę emocjonalną, behawioralną i poznawczą.

Według danych Komendy Głównej Policji liczba małoletnich ofiar przemocy domowej w Polsce systematycznie spada – od 56,5 tysiąca w roku 2006 do 14,2 tysiąca w roku 2016 (7 074 – dziewczyny i 7 149 – chłopcy). Zmienia się także proporcja ofiar

⁷ <https://www.spoleczenstwoobywatelskie.gov.pl>, Anna Solarska, Specjalistka Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania

małoletnich w stosunku do ogółu ofiar przemocy domowej – z 36% w roku 2006 do 15% w roku 2016. Dużo większą skalę problemu przemocy wobec dzieci, niż skala wyłaniająca się ze statystyk urzędowych, pokazują badania przeprowadzane wśród zarówno dzieci (badające ich własne doświadczenia), jak i dorosłych (badania retrospektywne dotyczące własnych doświadczeń dorosłych z dzieciństwa lub badania związane ze stosowaniem przemocy przez rodziców wobec swoich dzieci). Według badań przeprowadzonych wśród dorosłych Polaków niemal co druga (47,1%) osoba zna osobiście rodziny, w których dochodzi do przemocy wobec dzieci: 26,4% zna rodziny, w których dochodzi do przemocy psychicznej wobec dzieci, a 25,7% – rodziny, w których stosuje się przemoc fizyczną (Miedzik, Godlewska-Szurkowa, 2014). W przypadku nastolatków co trzeci (32%) zna co najmniej jednego rówieśnika ze swojego otoczenia, który doświadcza jakiejś formy przemocy w rodzinie. Niemal co druga (46%) młoda osoba uważa, że prawie wszyscy lub więcej niż połowa jej rówieśników doświadcza przynajmniej jednego badanego przejawu przemocy fizycznej, a niemal co czwarty rówieśnik (23%) – przemocy psychicznej (Miedzik, 2014). Te dane wskazują, że w opinii młodzieży przemoc wobec dzieci w rodzinie jest dość powszechna.

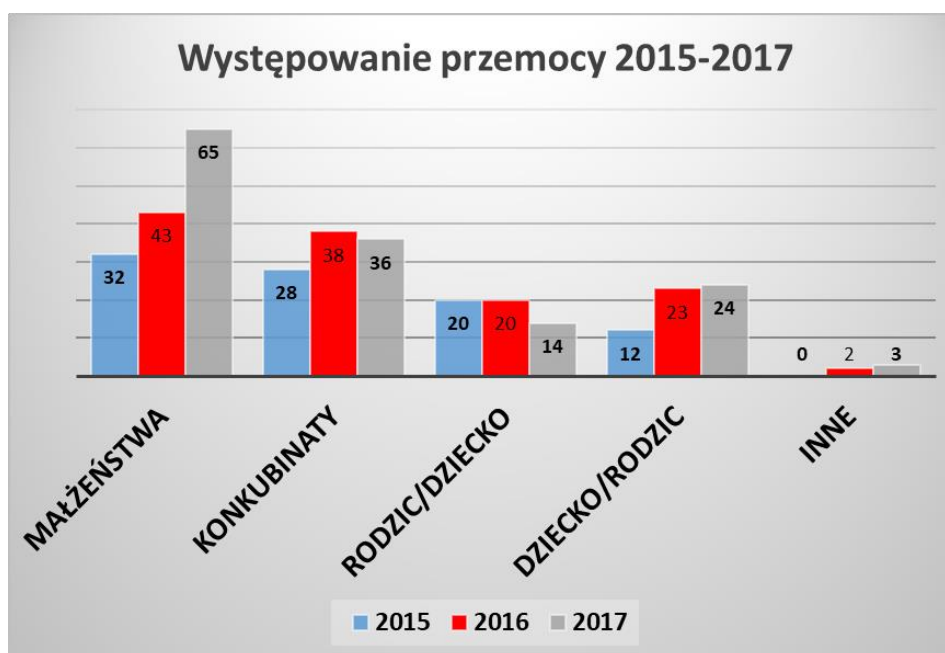
Przemoc wobec dzieci jest nadal dużym problemem społecznym w Polsce. Świadczą o tym zarówno statystyki urzędowe, według których 4000 dzieci rocznie pada ofiarą znęcania się przez najbliższych, jak i wyniki badań, które pokazują, że co trzecie dziecko w Polsce jest ofiarą przemocy ze strony bliskich dorosłych. Mimo prawnego zakazu wielu rodziców w Polsce stosuje kary fizyczne, nie przyjmując do wiadomości negatywnych następstw wiążących się z nimi.

Analizując dane ilościowe ogólnopolskie jak i pochodzące z gminy Swarzędz za lata 2015-2017 dotyczące osób prawdopodobnie stosujących przemoc będąc pod wpływem alkoholu lub nadużywających alkoholu, można zauważyć wzrost liczby tych osób. Z analizy danych statystycznych gromadzonych przez Policję wynika, iż większość osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, działa będąc pod wpływem alkoholu. Osoby te stanowią 60,48% ogólnej liczby osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc wobec osób bliskich.

W 2015 roku liczba osób nadużywających alkoholu lub będących pod jego wpływem z terenu gminy Swarzędz jest mniejsza niż w 2016 i 2017 roku z uwagi na proporcjonalnie mniejszą liczbę ogólną wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.

DANE OGÓLNOPOLSKIE			DANE Z GMINY SWARZĘDZ			
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
<i>SPRAWCY PRZEMOCY Z PROBLEMEM ALKOHOLEWYM</i>	48841	46537	46092	37	43	57

Tabela 5: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu, dane statystyczne Komendy Głównej Policji

WYKRES 5: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Na podstawie powyższych danych wnioskować można, że kobiety będące w związkach małżeńskich najczęściej są ofiarami przemocy (są to zgłoszone przypadki przemocy w gminie Swarzędz). Kobiety – żony, jak wynika z posiadanych dokumentów zgromadzonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu oraz Zespół Interdyscyplinarny – są również matkami. Bardzo często, z uwagi na obowiązki opiekuńczo-wychowawcze rezygnują z zatrudnienia stając się osobami zależnymi finansowo od swoich mężów – osób stosujących przemoc.

Z danych ogólnopolskich pochodzących z badań wykonanych na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2013 r. w ramach projektu pod nazwą „Ewaluacja lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie - doświadczenia dotyczące sposobów pomagania i nasilenia stresu pourazowego (PTSD) z perspektywy osób dotkniętych przemocą w rodzinie” wynika, że w Polsce wśród ogółu osób doświadczających przemocy w rodzinie, zgłaszających się do placówek i instytucji lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, również dominują kobiety (96%). Duża część osób doświadczających przemocy to osoby pozostające w związkach formalnych (prawie 50%) lub nieformalnych (14%). Znacznie mniejszą grupę stanowią osoby rozwiedzione (17%) i kawalerowie czy panny (15%).

Kobiety najczęściej decydują się na zgłoszenie interwencji w Komisariacie Policji, a także wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”.

Dane Komisariatu Policji dotyczące interwencji domowych w latach 2015-2017, w tym również interwencji dotyczących przemocy domowej:

Wyszczególnienie	2015	2016	2017
interwencje ogółem	3290	3544	3658
w tym; interwencje domowe	231	355	197
w tym; dotyczące przemocy domowej (Niebieskie Karty)	45	73	95

Tabela 6: Dane na temat interwencji domowych podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji na terenie gminy Swarzędz w latach 2015-2017.

Biorąc pod uwagę prezentowane dane obserwujemy, że ilość interwencji domowych dotyczących przemocy domowej, podejmowanych przez funkcjonariuszy Policji w Swarzędzu w latach 2015-2017 r., zwiększa się. Tendencja ta jest spójna z przyjętymi w Komisariat Policji w Swarzędzu zawiadomieniami o popełnieniu przestępstwa z art. 207 k.k.

Wyszczególnienie	2015	2016	2017
Przyjęte w Komisariacie Policji w Swarzędzu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z art. 207 K.K	14	28	41

Tabela 7: Dane Komisariatu Policji w Swarzędzu za lata 2015-2017

Z danych ogólnopolskich wynika, że liczba osób oskarżonych, jak i skazanych za czyn z art. 207 § 1 k.k. wyraźnie wzrasta. W 2017 r. wzrosła liczba wszczętych postępowań przygotowawczych z art. 207 k.k. o 7,43%, przy jednoczesnym wzroście liczby postępowań stwierdzonych i zakończonych. Gdy przemoc w rodzinie wyczerpuje znamiona art. 207 k.k. wszczęte zostaje postępowanie przygotowawcze. W 2017 r. na terenie całego kraju wszczęto 28 611 postępowań, co w porównaniu do roku 2016 (26 633 postępowań) dało wzrost o 7,43%, zaś w stosunku do 2015 r. (27 642) o 3,51% . Dane ogólnopolskie i lokalne są zatem spójne.

Należy zwrócić uwagę na zasadniczy element, bez wątpienia wpływający na próbę oceny skali zjawiska przemocy w rodzinie, a mianowicie tzw. „ciemną liczbę” – zdarzeń nieodnotowanych przez Policję, ani też żadną ze służb. W związku z licznymi czynnikami hamującymi pokrzywdzonych przed ujawnianiem tego typu zdarzeń (strach ofiary przed sprawcą, wstyd przed rodziną, znajomymi, obawa o los dzieci, obawa o sytuację ekonomiczną rodziny, etc.), skala zjawiska może przekraczać zdarzenia ujawnione nawet kilkakrotnie.

Z danych ogólnopolskich wynika, że osoby z problemem przemocy w rodzinie zdecydowanie najlepiej oceniają lokalne systemy przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które okazały się skuteczne. Za najbardziej skuteczną formę działań uznane zostało **wsparcie uzyskiwane w trakcie rozmów** z przedstawicielami poszczególnych służb wchodzących w skład zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych oraz wsparcie psychologiczne i prawne.

Zjawisko przemocy w rodzinie wymaga, podejmowania szczególnych działań wspierających i profilaktycznych. Działania te muszą być skierowane do osób bezpośrednio dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, a także do ogółu mieszkańców gminy Swarzędz. Podobnie jak w latach ubiegłych, działalność profilaktyczna, a także diagnostyczna

i interwencyjna realizowane były w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej, Punktów Konsultacyjnych, a także Zespołu Interdyscyplinarnego i działających w jego ramach Grup Roboczych. Oferta obejmuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną, prawną i socjalną, skierowaną zarówno do osób doznających przemocy, stosujących przemoc, jak i dla świadków przemocy. Lokalny system wsparcia dla rodzin z problemem przemocy w gminie Swarzędz dotyczy, zatem głównie trzech obszarów:

- ✓ **pomocy psychologicznej** obejmującej wsparcie emocjonalne i okazanie zrozumienia, wskazanie miejsc schronienia, skierowanie do grupy wsparcia, indywidualne rozmowy z psychologiem,
- ✓ **pomocy materialnej i socjalnej** (konkretne wsparcie finansowe),
- ✓ **edukacji i interwencji prawnej** polegającej na pomocy w przygotowaniu pism procesowych czy wskazaniu możliwych działań prawnych

Dyżurujący w Punktach Konsultacyjnych w Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu specjaliści, dzięki swemu wieloletniemu doświadczeniu udzielają pomocy osobom i rodzinom wychodząc naprzeciw problemom przemocy, często związanym z nadużywaniem alkoholu przez osobę stosującą przemoc:

Wyszczególnienie	Kategorie i liczba osób korzystających	2015	2016	2017
Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin	Ogółem	64	70	64
	osoby uzależnione od alkoholu	28	41	22
	osoby współuzależnione	31	29	42
	dziecko z rodziny osoby uzależnionej/DDA	5	0	0
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w rodzinie	Ogółem	24	20	23
	ofiary przemocy	23	18	23
	sprawcy przemocy	1	2	0

Tabela 8: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu za lata 2015-2017. Stan na 15.11.2017 r.

Celem podejmowanych działań jest przede wszystkim uświadamianie negatywnych konsekwencji dotychczasowego postępowania. Pomimo podejmowanych interwencji niewiele osób stosujących przemoc zgłasza się do Programu Edukacyjno-Korekcyjnego dla Osób Stosujących Przemoc realizowanego w Poznańskim Centrum Profilaktyki Społecznej w Poznaniu.

Osoby i rodziny mogą na terenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu skorzystać z szerokiej oferty specjalistycznej – pomocy psychologicznej i prawnej:

Wyszczególnienie	Liczba udzielonych porad	2015	2016	2017
Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin	Ogółem	150	136	150
	porady indywidualne	137	101	146
	porady grupowe	13	35	4
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w rodzinie	Ogółem	24	20	23
	porady indywidualne	24	20	22
	porady grupowe/rodzinne	0	0	1
	OGÓLEM	174 porady	156 porad	173 porady

Tabela 9: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu za lata 2015 -2017. Stan na 15.11.2017 r.

W badaniach ogólnopolskich zwrócono również uwagę na bardzo istotną rolę tzw. monitorowania sytuacji w rodzinach, w których wszczęta została procedura „Niebieskie Karty”. W gminie Swarzędz jednym z elementów planu działań ustalanego przez członków grupy roboczej z osobą dotkniętą, ale także i ze stosującą przemoc, jest **monitorowanie sytuacji rodziny** poprzez odwiedziny w domu.

Mieszkańcy Gminy Swarzędz w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia, doznający przemocy mają możliwość skorzystania z pomocy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy, który jest jednostką organizacyjną Powiatu Poznańskiego.

Placówka realizuje swoje zadania poprzez obejmowanie wsparciem specjalistycznym (pomoc psychologiczna, poradnictwo socjalne, pedagogiczne, prawne w zakresie rodzinno-opiekuńczym oraz przestępstw przeciwko rodzinie), a także poprzez udzielanie schronienia ofiarom przemocy domowej i innym osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Osoby z terenu Powiatu Poznańskiego korzystające ze schronienia w hostelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej			Osoby z terenu Gminy Swarzędz korzystające ze schronienia w hostelu Ośrodka Interwencji Kryzysowej		
2015	2016	2017	2015	2016	2017
30	28	28	3	1	4

Tabela 11: Dane Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy za lata 2015-2017.

Podjęmowane na terenie Gminy Swarzędz działania z pewnością już zmieniły podejście wielu osób do problemu przemocy, jednak nadal konieczne są działania zmierzające do skutecznego przeciwdziałania zjawisku zarówno w zakresie rozpoznawania, zapobiegania, jak i efektywnego radzenia sobie z nią i jej skutkami.

2.3. Wnioski dotyczące diagnozy problemu przemocy w rodzinie.

W związku z przeprowadzoną diagnozą w obszarze problematyki przemocy w rodzinie, po dokonaniu ewaluacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2017 oraz odnosząc się do opinii zespołu tworzącego dokument należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:

1. Konieczność prowadzenia kampanii społecznych informujących o możliwości uzyskani wsparcia, a tym samym zwiększenie świadomości na temat przemocy w rodzinie wśród mieszkańców,

2. Podnoszenie kompetencji osób działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
3. Konieczność dalszego usprawniania współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
4. Prowadzenie działań profilaktycznych poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą,
5. Zapewnienie szerszej i natychmiastowej specjalistycznej oferty pomocy osobom doznającym przemocy,
6. Zapewnienie spotkań superwizyjnych specjalistom zaangażowanym bezpośrednio w pracę grup roboczych.

2.4. Lokalna lista zasobów instytucjonalnych – podmioty przewidziane do realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Zasoby instytucjonalne:

Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie wraz z obszarami ich działania przedstawiono w poniższej tabeli.

Zasoby instytucjonalne	Obszar działania
Ośrodek Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • wczesna diagnoza, • poradnictwo, • promocja i realizacja procedury „Niebieskie Karty”, • udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego, • wydawanie ulotek edukacyjno-informacyjnych, • organizowanie pomocy psychologicznej dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji

	<ul style="list-style-type: none"> • życiowej, • prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych, • udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką przemocy i uzależnień.
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy	<ul style="list-style-type: none"> • poradnictwo, • pomoc psychologiczna dla osób doświadczających przemocy domowej, • przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy.
Program Edukacyjno-Korekcyjny PARTNER dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie realizowany przez Poznańskie Centrum Profilaktyki Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • konsultacje indywidualne, • spotkania grupowe.
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
Świetlice opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych, • prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych, • prowadzenie programu profilaktycznego „Starszy Brat, Starsza Siostra”, • promowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego, • prowadzenie działalności profilaktycznej jako alternatywy dla zachowań destrukcyjnych, • rozwój zainteresowań indywidualnych poprzez zaangażowanie dzieci i młodzież w działania twórcze i kreatywne.
Szkoły	<ul style="list-style-type: none"> • wczesna diagnoza, • realizacja procedury „Niebieskie Karty”, • realizacja projektów profilaktycznych podejmujących problematykę przemocy,

	<ul style="list-style-type: none"> • udział w kampaniach edukacyjno-informacyjnych.
Przedszkola	<ul style="list-style-type: none"> • wczesna diagnoza, • działania profilaktyczne.
Żłobek	<ul style="list-style-type: none"> • wczesna diagnoza, • działania profilaktyczne.
Ośrodek Wspomagania Rodziny w Kobylnicy	<ul style="list-style-type: none"> • grupy wsparcia dla rodziców, • treningi zadaniowe, • terapia, • poradnictwo.
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc psychologiczna, pedagogiczna i prawna, • poradnictwo socjalne, • interwencje kryzysowe, • udzielanie schronienia w hostelu ofiarom przemocy w rodzinie oraz innym osobom znajdującym się w krytycznej sytuacji.
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	<ul style="list-style-type: none"> • diagnoza i konsultacja, • terapia zaburzeń rozwojowych i dysfunkcyjnych, • psychoedukacja, • interwencje w środowisku.
Policja	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja procedury „Niebieskie Karty”, • podejmowanie interwencji w przypadku naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, • monitorowanie sytuacji rodziny z problemem przemocy.
Straż Miejska	<ul style="list-style-type: none"> • przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy.
Przychodnie Lekarza Rodzinnego	<ul style="list-style-type: none"> • wczesna diagnoza, • przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy, • realizacja procedury „Niebieskie Karty”.
Biblioteka Pedagogiczna	<ul style="list-style-type: none"> • udostępnienie literatury z zakresu problematyki przemocy,

Biblioteka Publiczna	<ul style="list-style-type: none"> • edukacja.
Media lokalne	<ul style="list-style-type: none"> • udział w lokalnych kampaniach edukacyjnych, • udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką przemocy i uzależnień, • prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnej.

Tabela 12. Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie wraz z obszarami ich działania.

Można wyróżnić również podmioty będące pomocne w rozwiązywaniu problemów dotyczących przemocy, szczególnie w zakresie prowadzenia działalności profilaktycznej, takie jak:

- instytucje kultury, sportu i rekreacji,
- instytucje kościelne,
- lokalne organizacje pozarządowe.

Zasoby ludzkie:

Gmina w zakresie realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dysponuje osobami zawodowo zajmującymi się problemem przemocy w rodzinie, do których należą m.in.:

- terapeuci i instruktorzy terapii uzależnień,
- psychologowie i pedagodzy,
- funkcjonariusze Policji,
- kuratorzy społeczni oraz zawodowi,
- pracownicy socjalni,
- prawnicy,
- lekarze pierwszego kontaktu,
- członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych.

2.5. Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, realizowane na terenie Gminy Swarzędz w latach 2015-2017.

Cele i zakładane efekty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w latach 2015-2017 realizowanego na terenie gminy Swarzędz były motywacją do podjęcia następujących działań:

- Warsztatów komunikacji interpersonalnej i relacji profesjonalistów z osobami doznającymi i stosującymi przemoc,
- Cyklu spotkań edukacyjno-informacyjnych na temat przemocy dla nauczycieli wszystkich szkół podstawowych i gimnazjalnych,
- Spotkań edukacyjnych z prawnikiem,
- Lokalnej kampanii społecznej „Stop przemoc”, „Reaguj na przemoc”,
- Specjalistycznego i interwencyjnego poradnictwa psychologicznego dla dzieci, młodzieży i seniorów z rodzin dotkniętych przemocą,
- Indywidualnych konsultacji dla rodziców z problemami wychowawczymi,
- Specjalistycznego poradnictwa prawnego dla osób doznających przemocy,
- Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Warsztatów superwizyjnych dla członków grup roboczych,
- Warsztatów dla członków zespołów interdyscyplinarnych,
- Grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- Grup wsparcia dla dzieci ofiar/świadków przemocy w rodzinie,
- Spotkań edukacyjnych zwiększających świadomość nt. przemocy w rodzinie,
- Mediacji rodzinnych,
- Przygotowania materiałów informacyjnych (ulotek, broszur, plakatów) i umieszczenia ich w miejscach ogólnie dostępnych,
- Podejmowania interwencji w rodzinie dotkniętej przemocą,
- Diagnozowania sytuacji rodziny dotkniętej przemocą,

- Informowania o możliwościach uzyskania pomocy,
- Udzielania pomocy socjalnej,
- Stosowania procedury „Niebieskie Karty”,
- Informowania o konsekwencjach stosowania przemocy, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- Lokalnych wydarzeń kulturalnych, np. „Piknik Trzech Pokoleń”.

Powyższe działania przyczyniły się do osiągnięcia zakładanego celu głównego, którym jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez interdyscyplinarne i systemowe działania profilaktyczne, edukacyjne i wspierające w gminie Swarzędz.

3. Prezentacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

3.1 Zasady działania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, stosującym przemoc oraz w celu podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie niniejszy dokument oparty został na zasadach:

1. Wzajemnej współpracy i współdziałania organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działaniu pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnych następstw,
2. Jawności działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby,

3. Szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich prawa do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

3.2. Adresaci Programu:

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie skierowany jest przede wszystkim do: ofiar przemocy w rodzinie (w tym: dzieci, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych), sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy, przedstawicieli władz lokalnych, przedstawicieli instytucji służb pracujących z dziećmi, policji, wymiaru sprawiedliwości, służby zdrowia, kościołów, mieszkańców miasta i gminy Swarzędz, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym stykają się z problemem przemocy.

3.3. Cel strategiczny programu:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zwiększenie skuteczności działań interdyscyplinarnych i systemowych poprzez działania prewencyjne, profilaktyczne, edukacyjne i wspierające w Gminie Swarzędz.

3.4. Cele szczegółowe

1. Profilaktyka i edukacja społeczności lokalnej, dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy i wsparcia na terenie gminy Swarzędz,
2. Działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
3. Podejmowanie działań zmierzających do wzmocnienia współpracy i zwiększenie kompetencji zawodowych służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
4. Zapewnienie kompleksowej, specjalistycznej pomocy członkom rodzin z problemem przemocy oraz upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania im pomocy,

5. Zwiększenie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez integrowanie działań oraz poprawną komunikację pomiędzy przedstawicielami instytucji i organizacji.

Cel 1. Profilaktyka i edukacja społeczności lokalnej, dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy i wsparcia na terenie gminy Swarzędz

Działania:

- Prowadzenie społecznych kampanii informacyjno-edukacyjnych adresowanych do ogółu dorosłych, dotyczących rozwoju dzieci i ich potrzeb, rozwiązywania problemów bez przemocy,
- Kampanie edukacyjne i informacyjne skierowane do osób starszych dotyczące problemu przemocy,
- Profilaktyka i edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowana do różnych grup społecznych,
- Prowadzenie badań oraz analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie (diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy),
- Realizacja programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży na temat wyrażania uczuć, asertywności, komunikacji, rozwiązywania problemów bez przemocy,
- Promowanie zachowań nieagresywnych i społecznie pożądanых wśród dzieci i młodzieży,
- Prowadzenie warsztatów dla kobiet i mężczyzn na temat asertywności, poczucia własnej wartości, emocji i rozwiązywania konfliktów bez przemocy.

Cel 2. Działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie

Działania:

- Realizacja programów edukacyjnych skierowanych do rodziców, dzieci, młodzieży, seniorów, nauczycieli przedszkoli, szkół, placówek opiekuńczo-wychowawczych, pracowników żłobków oraz opiekunów prawnych osób niepełnoletnich (w tym rodzin zastępczych),

Cel 3. Podejmowanie działań zmierzających do wzmocnienia współpracy i zwiększenie kompetencji zawodowych służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania:

- Organizowanie interdyscyplinarnych szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w celu podniesienia umiejętności pracy z klientem i lepszego radzenia sobie ze stresem,
- Szkolenia grup zawodowych przedstawicieli służb i instytucji z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla potrzeb współpracy w zespołach interdyscyplinarnych,
- Szkolenie dot. zjawiska przemocy domowej dla policjantów, dzielnicowych, psychologów i pedagogów szkolnych,
- Szkolenie z zakresu współpracy w zespołach interdyscyplinarnych,
- Superwizja pracy grup roboczych,
- Systematyczne podnoszenie wiedzy na temat przemocy w rodzinie, w szczególności wśród nauczycieli, pedagogów szkolnych, lekarzy pierwszego kontaktu, służb społecznych, osób duchownych,
- Doskonalenie współpracy między instytucjami i organizacjami w zakresie pomocy i wsparcia udzielanego osobom uwikłanym w przemoc,
- Gromadzenie informacji dot. sytuacji rodzin wymagających pomocy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Opracowanie planu działań interwencyjnych i pomocowych wobec osób/rodzin potrzebujących pomocy i podział zadań wg kompetencji służb,
- Monitoring sytuacji rodzin wymagających interwencji Zespołu Interdyscyplinarnego oraz działań podejmowanych przez poszczególne służby, wypracowanie i wdrożenie narzędzi do badania skuteczności podejmowanych działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- Inicjowanie i koordynowanie działań wynikających z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Tworzenie sieci informacyjno-edukacyjnej.

Cel 4. Zapewnienie kompleksowej, specjalistycznej pomocy członkom rodzin, z problemem przemocy i upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania im pomocy.

Działania:

- Pomoc psychologiczna indywidualna i grupowa, prawna, socjalna osobom doświadczającym przemocy,
- Pomoc psychologiczna indywidualna i grupowa dla dzieci i młodzieży będących świadkami i/lub ofiarami przemocy domowej,
- Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy, pozostającym w rodzinie,
- Tworzenie i aktualizowanie strategicznych procedur udzielania pomocy oraz wspieranie ich realizacji,
- Wspieranie rodzin, dzieci i osób starszych z rodzin zagrożonych przemocą lub doświadczających przemocy poprzez szczególną opiekę w placówce wsparcia dziennego i udzielanie środków z programu profilaktyki.

Cel 5. Poprawa skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez integrowanie działań i poprawną komunikację pomiędzy przedstawicielami instytucji i organizacji

Działania:

- Szkolenia i warsztaty dla przedstawicieli instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- Konferencje i seminaria dotyczące wymiany doświadczeń i ustalenia wspólnych kierunków pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

Do realnej oceny funkcjonowania Programu konieczny jest zestaw wskaźników.

Wśród istniejących wskaźników najbardziej adekwatne będą:

- Liczba osób korzystających z różnym form poradnictwa i wsparcia psychologicznego oraz prawnego,
- Liczba interdyscyplinarnych spotkań, konferencji z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb,
- Liczba organizowanych programów, akcji oraz liczba ich uczestników,
- Liczba przeprowadzonych szkoleń – liczba uczestników szkoleń,
- Liczba rodzin wspomaganych z tytułu problemów przemocy w rodzinie.

4. Działania i adresaci Programu

Działania przewidziane w Programie można podzielić na:

- uprzedzające, tj. diagnoza, informacja, edukacja, kierowane do ogółu mieszkańców gminy, w tym także do osób zajmujących się zawodowo pomaganiem osobom potrzebującym,
- interwencyjne, tj. kierowane do osób doznających przemocy w rodzinie i pouczające kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- wspierająco-terapeutyczne dla osób uwikłanych w przemoc domową (ofiara, świadek, sprawca).

5. Założenia Programu

- Zmiana postaw, przekonań i zachowań mieszkańców Swarzędza wobec zjawiska przemocy,
- Promowanie wartości rodziny i wychowania bez przemocy,
- Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy w rodzinie,
- Zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą,
- Zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy,

- Podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

6. Źródła finansowania

Zadania realizowane w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie finansowane będą z budżetu państwa oraz ze środków pozyskanych z innych źródeł.

7. Przewidywane efekty realizacji Programu.

1. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.
3. Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
4. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą.
5. Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagającym ofiarom przemocy w rodzinie.
6. Zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.
7. Zbudowanie systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą.

8. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Monitoring i kontrola efektywności prowadzone będą poprzez:

1. Prowadzenie działań zmierzających do pełnego rozpoznawania potrzeb środowisk, w których występuje zjawisko przemocy, w celu określenia priorytetów działania,
2. Prowadzenie monitoringu dostępności, skuteczności, jakości i efektywności różnych kategorii działań.
3. Monitorowanie potrzeb i skuteczności działań profilaktycznych i terapeutycznych wśród dzieci i młodzieży oraz szkolnych programów profilaktycznych, pozyskiwanie danych od kluczowych realizatorów na wewnętrznych formularzach sprawozdawczych zgodnie z przyjętym harmonogramem raportowania (nie rzadziej niż raz w roku). Dane zebrane w trakcie procesu monitorowania będą analizowane i wykorzystywane do przygotowywania raportów wewnętrznych zarówno na potrzeby samych realizatorów, w celu redystrybucji informacji, jak i w celu opracowania oraz prezentacji wymaganych okresowych i rocznych sprawozdań dla wewnętrznych i zewnętrznych podmiotów.

Ewaluacja wewnętrzna obejmuje analizę danych, poziom realizacji wskaźników, jak i wyników badań socjologicznych oraz kontynuację rozpoczętego w latach poprzednich procesu opracowywania narzędzi służących do badania efektywności działań w poszczególnych obszarach problemowych.

UZASADNIENIE

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej.